

לקוטי אמרים

כללות הפרק
 עי' בי' תניא
כלל גדול (להעיר משבת סח' ואולי גם כאן נקט גדול, כי עבודה גדולה היא, הן מצד היגיעה הן מצד השכר – ע"ל פכ"ז לה' – ובלקו"ת בי' אחרי ס"ו דגדולים מצדיקים).
כשמתבונן במוחו בגדולת כו' (ע"ל פט"ו) שהוא בכמה שנוים).
בהתגלות לבו (ע"ד משלי יח' ב'). ותעלומות לבו (ע"ד תילים מד' כב'). להעיר מלקו"ת דמהד').
הגה א'
 (חצעג"ל בשתי ההג' מיותרים כנ"ל פ"א).

פרק טז זזה כלל גדול בעבודת ה' לבינונים העיקר
 הוא למשול ולשלוט על הטבע שבחלל השמאלי ע"י אור ה' המאיר לנפש האלהית שבמוח ולשלוט על הלב כשמתבונן במוחו בגדולת א"ס ב"ה להוליד מבינתו רוח דעת ויראת ה' במוחו להיות סוד מרע דאורייתא ודרבנן ואפילו איסור קל של דבריהם ח"ו ואהבת ה' בלבו בחלל הימני בחשיקה והפיצה לדבקה בו בקיום המצות דאורייתא ודרבנן ות"ת שכנגד כולן. ויתר על כן צריך לידע כלל גדול בעבודה לבינונים שגם אם אין יד שכלו ורוח בינתו משנת להוליד אהבת ה' בהתגלו' לבו שיהיה לבו בוער כרשפי אש וחפץ בהפיצה וחשיקה ותשוקה מורגשת בלב לדבקה בו רק האהבה מסותרת במוחו ותעלומות לבו* דהיינו שהלב מבין ברוח חכמה וביני' שבמוחו גדולת א"ס ב"ה דכולא קמיה כלא חשיב ממש אשר על כן יאתה לו יתב' שתכלה אליו נפש כל חי לידבק ולהכלל באורו. וגם נפשו ורוחו אשר בקרבו

והסיבה לזה היא מפני היות המוחין שלו וגר"ג שלו מבחי' עיבור והעלם תוך התבונה ולא מבחי' לידה והתגלות כידוע ל"ח:

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים	לקוטי פירושים
כללות הפרק עיין ביאור תניא ¹ .	זזה כלל גדול: הכלל גדול הוא –
כלל גדול: להעיר משבת סח, א: מ"ט תנא כלל גדול וכו'. ואולי גם כאן נקט "כלל גדול בעבודת ה' לבינונים", כי עבודת הבינונים "למשול ולשלוט על הטבע כו", עבודה גדולה היא, והן מצד היגיעה הן מצד השכר – עיין לקמן פכ"ז לה"ב – ובלקו"ת ראה ביאור לד"ה אחרי ס"ו, מוסיף דבינונים גדולים מצדיקים ³ .	"למשול ולשלוט על הטבע כו' על הלב", ולא ענין האהבה כו'.
כשמתבונן במוחו בגדולת כו': עיין לעיל פט"ו שהלשון בזה הוא בכמה שינויים ⁴ .	(תניא בצירוף מ"ט וכו' עי' רעט)
בהתגלות לבו: ע"ד משלי יח' ב' (אלא ששם הוא באופן בלתי-רצוי: "לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו").	
ותעלומות לבו: ע"ד תילים מד' כב' ("כי הוא יודע תעלומות לב"). ולהעיר מלקו"ת ח"ד (דברים) מה,	
⁵ ד.	
הגהה א': חצאי עיגול בשתי ההגהות ⁶ – מיותרים, כנ"ל בהערה להגהה בפ"א.	

(1) ושם (ע' מ'): "מתחלה ארשום המקומות שמובא שם דברי הפרק הזה ומבואר משם תוכן עומק הדברים גם ע"פ הקבלה, ואילו הן וכו'. ומעתה ארשום קיצור תוכן המכוון מכל הנ"ל", ומבאר בארוכה פרטי הדרגות דאהוי"ד שכליים ואהוי"ד טבעיים, ופרטי החילוקים בעלייתם ליצירה או לבריאה, כולל גם ע"פ המבואר לקמן בפל"ט ומ"ד, עיי"ש בארוכה. (2) בפכ"ז: "בבינונים . . . שנופלים לו הרהורי ניאוף . . . וכשמסיח דעתו . . . אמרו רז"ל ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כאילו עשה מצוה . . . זאת היא מדת הבינונים ועבודתם לכבוש היצר וההרהור . . . להסית דעתו . . . ולדחותו . . . ובכל דחי' . . . אתכפיא ס"א לתתא . . . ואתכפיא ס"א דלעילא . . . גודל נחת רוח לפניו ית' וכו'". ובפל"ה: "להבין . . . תכלית בריאת הבינונים . . . למה זה ירדו נשמותיהם לעוה"ז ליגע לריק ח"ו להלחם כל ימיהם עם היצר ולא יכלו לו וכו'". עיי"ש בארוכה. (3) ושם (כב, ב): "בחינת עובד אלקים הוא למעלה מבחינת צדיק גמור", עיי"ש בארוכה. (4) בפט"ו: "להתבונן . . . בגדולת ה' להוליד מבינתו רוח דעת ויראת ה' להשמר שלא לעבור על מצות ל"ת ואהבת ה' בלבו לדבקה בו בקיום המצות כו'". ובפט"ז: "להתבונן במוחו בגדולת א"ס ב"ה להוליד מבינתו רוח דעת ויראת ה' להיות סוד מרע דאורייתא ודרבנן ואפילו איסור קל של דבריהם ח"ו ואהבת ה' בלבו בחלל הימני בחשיקה וחפיצה לדבקה בו בקיום המצות דאורייתא ודרבנן כו'". (5) ושם: "כאשר ישים האדם אל לבו אל תוכו ותוך תוכו נקודת לבבו האמיתית עוד יוסף אומץ פנימית הלב עד אשר אין שליט ברוח לכלוא כו' . . . והוא בחי' תעלומות הלב" – תעלומות הלב למעליותא. (6) בדפוס תניא שלפנינו. – בהוצאה זו תוקן ע"פ מ"ש בה"ערות ותקונים בדא"פ" לפ"א (לעיל ע' כו').

כך יאתה להן להיות כלות אליו בחשיקה וחפיצה לצאת מנרתקן הוא הגוף לדבקה בו רק שבע"כ חיות^{כב} זהו כמשארז"ל ע"כ אתה הנה בתוך הגוף וצורות בו כאלמנות חיות ולית מחשבה דילהון תפיסא ביה כלל כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ובמצותי' כמשל המחבק את המלך הנ"ל. ואי לזאת יאתה להן לחבקן בכל לב ונפש ומאד דהיינו קיום התרי"ג מצות במעשה ובדבור ובמחשבה שהיא השגת וידיעת התורה כנ"ל הנה כשמעמיק בענין זה בתעלומות תבונות לבו ומוחו ופיו ולבו שוין שמקיים כן בפיו כפי אשר נגמר בתבונת לבו ומוחו דהיינו להיות בתורת ה' הפצו ויהנה בה יומם ולילה בפיו וכן הידים ושאר אברים מקיימים המצות כפי מה שנגמר בתבונת לבו ומוחו הרי תבונה זו מתלבשת במעשה דבור ומחשבת התורה ומצותיה להיות להם בחו' מוחין וחיות וגרפין לפרהא לעילא כאלו עסק בהם בדחילו ורחימו ממש אשר בהתגלות לבו ובחפיצה וחשיקה ותשוקה מורגשת בלבו ונפשו הצמאה לה' מפני רשפי אש אהבתו שבלבו כנ"ל הואיל ותבונה זו שבמוחו ותעלומות לבו היא המביאתו לעסוק בהם (ל' הש"ס פסחים סג' נזיר ב:). חיות וגרפין (ע"ל ספ"ח ספ"ט ופ"מ). כנ"ל (פ' יב' יג').

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

והתורה היא מזון וגם לבוש, כלומר, שתיבת "כנ"ל" קאי רק על "במחשבה שהיא השגת וידיעת התורה", שמפרט ענין זה בפ"ע מצד המעלה המיוחדת שבו (וכמו בהתחלת הפרק: "לדבקה בו בקיום המצות . . . ות"ת שכנגד כולן"). תבונות לבו: ע"ד תילים מט' ד' ("והגות לבי תבונות").

בתעלומות תבונות כו': כמה שנויי לשון בפרק זה בענין זה ("במוחו ותעלומות לבו"). בתעלומות תבונות לבו ומוחו. "בתבונת לבו ומוחו." "בתבונות מוחו ותעלומות לבו". "בתבונת מוחו ותעלומות לבו").

ומורו ופיו: לכאורה ברור ד"ומוחו" קאי אדלעיל (לבו ומוחו), "ופיו" קאי אלקמן ("ופיו ולבו").

ופיו ולבו שוין: לשון הש"ס - פסחים סג', א. נזיר ב, ב.

חיות וגרפין: עיין לקמן ספ"ח ספ"ט ופ"מ¹⁰. כנ"ל: פ' יב' יג'.

רק שבע"כ חיות הנה: לכאורה זהו כמו שאמרו רז"ל ע"כ אתה חי - הערת הצ"צ.⁸ צורות בו כאלמנות חיות: ע"ד ש"ב כ' ג' (ותהיינה צורות . . . אלמנות חיות). "לכאורה כמ"ש במדרש בר פי"ד, ד: יוצר רוח האדם בקרבו,⁹ שנפשו של אדם צורה בקרבו, ע"ש - הערת הצ"צ.⁸ הנ"ל: פ"ד.

שהיא: לשון נקבה. וא"כ קאי אתיבת "ובמחשבה", "שהיא השגת וידיעת התורה", ולא על "קיום . . . במחשבה".

כנ"ל: צ"ע אם קאי ארפ"ד, ששם נתבאר ענינם של השלשה לבושים שהם מחשבה דבור ומעשה של תרי"ג מצות התורה, כלומר, שתיבת "כנ"ל" קאי על כל הפיסקא ד"קיום התרי"ג מצות במעשה ובדבור ובמחשבה", או שקאי אספ"ה, ששם נתבארה מעלת התורה (ענין המחשבה) על המצות (מעשה ודיבור), "שהמצות הן לבושים לבד

(7 אבות ספ"ד. 8 נדפס בקיצורים והערות לתיני ע' לה. 9 זכר' יב, א. 10 בספ"ח: "מי שדעתו קצרה . . . להוליד האהבה מבינתו בהתגלות לבו . . . רק . . . במוח עכ"פ . . . ותעלומות לבו . . . הרי כוונה זו עד"מ כמו נשמת החי . . . מדותיו . . . הן רק טבעיים כו". בספ"ט: "לעורר האהבה . . . במוחו ותעלומות לבו עכ"פ . . . דבלא דחילו ורחימו לא פרחא ועילא ולא יכלא לסלקא ולמיקם קדם ה". ובפ"מ (נה, סע"א): "ובזה יובן היטב הא דדחילו ורחימו נקראי' גרפין וכו'".

רמזו רז"ל (קדושין מ.).
והול"ל מעלה עליו
הכתוב כ"ע (כדקאמר
שם לענין חשב לעשות
מצוה ונאנס). דו"ר (בכל
הספר ל' זכר, וצ"ע
בפל"ט ל"ג). גבהו
דרכיהם (ע"ד ישעי' נה'
ט').

הגה ב'

בזהר (עיין זח"ג רץ:).
וע"ח (עיין הכללים
פי"א, שט"ו ספ"ד).
שהן דו"ר (עיין פמ"ג,
לקו"ת שובה הב' ס"ג).
מוחין בנוקבא דז"א
שהן אותיות התוהמ"צ
(.)

ולולי שהיה מתבונן בתבונה זו לא היה עוסק בהם כלל
אלא בצרכי גופו לבר ונגם אם הוא מתמיד בלמודו
בטבעו אעפ"כ אוהב את גופו יותר בטבעו וזה רמזו
רז"ל באמרם מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה
והוה ליה למימר מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה.
אלא הענין כי דחילו ורחימו שבתגלות לבו הם
המתלבשים במעשה המצות להחיותם לפרחא לעילא
כי הלב הוא ג"כ חומרי כשאר אברים שהם כלי
המעשה אלא שהוא פנימי וחיות להם ולכן יכול
להתלבש בהם להיות להם גרפין להעלותם. אך

44

הדחילו ורחימו שבתבונות מוחו ותעלומות לבו הנ"ל
גבהו דרכיהם למעלה מעלה מבחי' המעשה ואי אפשר
להם להתלבש בבחי' מעשה המצות להיות להם בחי'
מוחין וחיות להעלותן לפרחא לעילא אם לא שהקב"ה
מצרפן ומחברן לבחי' המעשה והן נקראות בשם מחשבה
טובה כי אינן דחילו ורחימו ממש בהתגלות לבו כי אם
בתבונת מוחו ותעלומות
לבו כנ"ל* אך צירוף זה
מצרף הקב"ה כדי להעלות
מעשה המצות ועסק
התורה הנעשים על ידי
מחשבה טובה הנ"ל עד
עולם הבריאה מקום עליית

וכמ"ש בזהר וע"ה התבונה
אותיות ב"ן וב"ת שהן דחילו
ורחימו ולפעמים התבונה יורדת
להיות מוחין בנוק' דועיר אנפין שהן
אותיות התורה והמצות והמשכיל
יבין

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

לקוטי פירושים

רמזו רז"ל: קדושין מ, א¹¹.
והוה ל' למימר מעלה עליו הכתוב כאילו
עשאה: כדקאמר שם לענין חשב לעשות מצוה
ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה.
דחילו ורחימו: בכל הספר – בלשון זכר, כמו
כאן: הם המתלבשים וכו'. וצ"ע בפל"ט¹²: "דחילו
ורחימו הנמשכות. המסותרות" – בלשון נקבה.
גבהו דרכיהם: ע"ד ישעי' נה' ט' ("גבהו דרכי
מדרכיכם").

הגהה ב':

בזהר: עיין זח"ג רץ, ב¹³.

וע"ח: עיין שער הכללים פי"א, שער ט"ז
ספ"ד¹⁴.

מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה,
והוה ל' למימר. כאלו עשאה, אלא. .
מצרפן ומחברן לבחי' המעשה: גם להפירוש
הפשוט ב"מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה",
שקאי על מחשבה לבדה (ללא הקדמת המעשה
שאליו מצרף הקב"ה את המחשבה), יש לבאר
הדיוק ד"מצרפה למעשה", ולא "כאילו עשאה"
– שהמחשבה מביאה לידי מעשה, "דכאשר! איש
ישראל חושב לעשות איזה דבר בלימוד התורה

(1) סה"מ תש"ב ע' 87.

שהן דחילו ורחימו: עיין לקמן פמ"ג, לקו"ת דרושי שבת שובה ד"ה שובה הב' ס"ג¹⁵.
מוחין בנוקבא דז"א שהן אותיות התורה והמצות: .

(11) במק"א (לקוטי ביאורים בספר התניא ע' קיז) מצייני רבינו גם לזח"א כח, ב. (12) נב, א. (13) ושם: "אמאי אקרי
תבונה ולא בינה, אלא תבונה אקרי בשעתא דינקא לתרין בנין ב"ן וב"ת דאינון ו"ה". (14) בשער הכללים שם: "בינה. .
כשירודת ומתפשטת למטה תוך הז"א נקרא ג"כ תבונה". ובשער ט"ו שם: "אותיות תבונה הם ב"ן וב"ת דאינון ו"ה".
(15) בתניא שם (סב, א): "אהבה נקראת איש וזכר, כמ"ש זכר חסדו, ואשה יראת ה'". ובלקו"ת שם (סז, א): "אהבה ויראה
נק' בשם בן ובת, כי באהבה נאמר זכר חסדו, וביראה נאמר אשה יראת ה'". והשכליים נק' בשם אב ואם המולידים המדות".

לקוטי אמרים

מ"מ הגהות
והערות קצרות **קיא**

התורה והמצות הנעשים ע"י דחילו ורחימו שכליים אשר בהתגלו' לבו ממש אבל בלא"ה נמי עולים לעולם היציר' ע"י דחילו ורחימו טבעיים המסותרים בלב כל ישראל בתולדותם כמ"ש לקמן באריכות:

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

לקמן: פל"ח. לט'. מד' – הערת הצ"צ¹⁶. ולהעיר מקונטרס אחרון סי' ד'¹⁷.

16 נדפס בקיצורים והערות לתניא ע' לו. 17 אולי הכוונה להעיר שכאן (וכן בפרקים לח' לט' מד') מדובר אודות החילוק בין דו"ר שכליים לטבעיים בנוגע לעליית התומ"צ, ובקו"א סי' ד' (קנה, ב) מדובר אודות החילוק ביניהם לענין המשכת אור א"ס ב"ה, ש"דרך ומעבר המשכה הוא ע"י פנימ' הכלים ומוחותיהן שהן דו"ר שכליים או טבעיים שהן בחי' מוחין דקטנות וגדלות".

לקוטי פירושים

ובקיום המצוות. . הקב"ה מצרף כמה ענינים בהשגחה פרטית שיבוא לידי מעשה².

(חלק"ש ז"כ נ' 353)

2 וע"ד מ"ש (תהלים נה, כג) "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך", ש"גם הכלים הוא מאת הוי' . . הכלים באים מלמעלה" (סה"מ תפר"ח ע' כח).